

MASA ÜSTÜ YAYINCILIK

Özlem TINAZ*

Bugün, yalnızca eğitim ve yönetim alanında, Amerika'da 10 milyon üzerinde kişisel bilgisayar, kelime işlemciler (word processors) yönelik uygulamalara ayrılmıştır. Kuşkusuz Türkiye'de bilgisayarlar, Amerika'daki kadar yoğun bir şekilde, yalnızca kelime-işlemcilerle yönelik uygulamalara ayrılmıyor. Ancak, artık bilgisayarla çalışan tez bürolarının, büro içi-dışı yazışmalarda bilgisayar kullanan iş yerlerinin sayısı 2-3 yıl öncesine oranla iki katı denebilecek kadar fazla. Bilgisayarı bu türlü uygulamalarda kullanmayı amaçlayan talebin, gelecek 2 yıl içerisinde de şimdikininki iki katından daha fazla olacağını söylemek, çok yanlış bir tahmin olmayacaktır.

Bilgisayarı, herhangi bir kelime-işlemci yardımıyla, karşılıklı yazışma, mektuplaşma, rapor hazırlamada kullanan bir sekreter, şirketin aylık bilançosunu çıkartan bir işletmeci, tanıtma broşürleri ya da teknik dökümanlar hazırlayan bir uzman olabilirsiniz. Bir sekreter olarak hazırladığınız rapor, kafanızdaki raporun formundan farklıysa; uzman olarak hazırladığınız tanıtma broşürleri şirketinizi tanıtmıyorsa; bir işletmeci olarak geçen bir aylık dönemin çalışmalarını anlatan bir bülten sizi tatmin etmiyorsa; sizin, yeni, farklı bir sisteme ihtiyacınız var demektir. Gelişmiş, küçük bir matbaayı büronuza getiren bu yeni sistemin adı: Masa Üstü Yayıncılık'tır (Desk Top Publishing-DTP).

Masa Üstü Yayıncılık, broşür, ilan, kullanım kılavuzu gibi küçük boyutlu baskı işlerini, bir bilgisayar yardımı ile gerçekleştirmeyi sağlayan; çoğunlukla yazı, grafik ve verilerin birarada kullanılabilmesine izin veren ve böylece uzun, zahmetli sayfa düzenleme çalışmalarına gerek bırakmayan bir yazılım + donanım sistemidir. Bu sistem, bir kelime-işlemciden ya da bir dizgi makinesinden farklı olarak, aynı ekran üzerinde grafik ve yazıyı birleştirerek görüntü elde etme ve bu görüntüyü çıktı olarak yazıcıdan alabilme olanağı sunan bir araçtır.

Alt düzeyde bir Masa Üstü Yayıncılık Sistemi, bir bilgisayar, bir yazılım ve bir yazıcıdan oluşmakta ve maliyeti 10.000 dolar ile 12.000 dolar arasında değişmektedir. Donanım, genellikle grafik özelliklerine sahip bir bilgisayar, yüksek kaliteli grafik basabilen bir yazıcı (24 iğneli nokta-matris ya da laser), bir tarayıcı (scanner) ve bir fare (mouse)'den oluşmaktadır. Yazılım ise bu donanımı destekleyecek türde, WYSIWYG (What You See Is What You

Get - Ne görüyorsanız, onu elde edersiniz) diye de adlandırılan, grafik ekranda tasarladığınız sayfayı ona en yakın görünümde basmanızı sağlayan bir yazılımdır.

Dilerseniz böyle bir sistemin, size ne türlü olanaklar sağlayabileceğine bir bakalım:

- Şirket veya büro içi dökümanlar, raporlar, yazışmalar
- Mali raporlar
- Ürün ve tanıtım broşürleri
- Duyurular, ilanlar
- Formlar
- Bültenler, gazeteler
- Mühendislik, Tıp, Eczacılık vb. alanlarda ihtiyaç duyulan her türlü teknik döküman vb.

TERİMLER

Uygulama aşamasına gelindiğinde, DTP kullanıcısının yayıncılık konusunda bazı terimleri bilmesi, mevcut paketi daha etkili kullanabilmesinde kendisine yardımcı olacaktır. DTP'nin alfabesi sayılan bu terimlerin bazıları hakkında kısa bilgiler verelim:

Masa Üstü Yayıncılık konusunda kullanılan terimler hiç de zor değil. Örneğin kullanıcı tarafından tanımlanabilen sütunlar, sütun genişlikleri, kelimeler arası boşluklar, sağa-sola veya merkeze yaslanmış (right-left-centre justification) pasajlar, kelime-işlemci kullanan pek çok kimseye hiç de yabancı gelmeyen terimler.

"Font", basılacak bir sembolün (harf, sayı ya da işaret) genel görünümünü tanımlar; basılacak yazıda kullanılacak karakterlerin boyutlarını, bu karakterlerin hangi "typeface"de ve hangi stilde basılacağını belirler. Matbaacılıkta, basılacak bir yazının boyutları puntolarla (points) ölçülür. Kullanılan diğer tüm birimler de punto ölçüsü esas alınarak çıkarılmışlardır. Bu ölçüler Pica ve Inch'dir (6 pica = 1 inch, 12 points = 1 pica, 1 inch = 72 points). Ba-

* TÜBİTAK, TÜRDOK Uzman Yrd.

KANSAS CITY

Let's see Kansas City, the Queen of the Plains, and how it looks. The first thing you notice is the architecture. The city is a mix of old and new, with a lot of historic buildings. The architecture is a mix of old and new, with a lot of historic buildings. The architecture is a mix of old and new, with a lot of historic buildings.

Aldus firmasının hazırladığı, PageMaker ile hazırlanan iki örnek görülmektedir. The architecture is a mix of old and new, with a lot of historic buildings. The architecture is a mix of old and new, with a lot of historic buildings. The architecture is a mix of old and new, with a lot of historic buildings.

The architecture is a mix of old and new, with a lot of historic buildings. The architecture is a mix of old and new, with a lot of historic buildings. The architecture is a mix of old and new, with a lot of historic buildings.

The architecture is a mix of old and new, with a lot of historic buildings. The architecture is a mix of old and new, with a lot of historic buildings. The architecture is a mix of old and new, with a lot of historic buildings.

The architecture is a mix of old and new, with a lot of historic buildings. The architecture is a mix of old and new, with a lot of historic buildings. The architecture is a mix of old and new, with a lot of historic buildings.

Aldus firmasının hazırladığı, PageMaker ile hazırlanan iki örnek görülmektedir.

silacak yazının stili, koyu (bold), eğik (italic), normal (roman) vb. olabilir. Değişik "typeface"ler de, yazıda kullanılacak karakterlerin türlerini belirlerler: Rockwell, Palatino, Helvetica, Courier vb. gibi. Örneğin, 12 puntoluk (yazı boyutu) Times (typeface) Roman (stil) bir "Font"u tanımlamaktadır.

Eğer kullandığınız DTP sistemi, tireleme (hyphenation) olanağı sunuyorsa, satır sonuna gelen kelimeleri "—" işareti ile bölerek, aynı satıra daha fazla karakter sığdırma olanağına sahip olursunuz. Çünkü "Hyphenation", satır sonuna rastlayan kelimeleri hecelerden bölerek, aynı satır içinde fazla miktarda beyaz alan (White Space) görünmesini, dolayısıyla da estetiğinin bozulmasını engellemiş olur.

"Kerning" ve "Tracking" ise, sırasıyla yazıda kullanılan karakterler arasındaki boşlukların azaltılması ya da artırılmasıdır. Yazıya estetik görünüm kazandırır. "Justification", pek çok kelime-işlemciden bildiğimiz gibi yazının sağa, sola yaslanması veya merkezlenmesi işidir.

Bir DTP yazılımı, kullanıcıya satırlar arasındaki boşlukları "Leading" değiştirebilme olanağı sunabilmelidir. Bu ölçü, kullanılan "typeface"den daha büyük bir sayı olmalıdır. Örneğin, karakter boylarının 12 punto olduğu bir yazıda, "Leading"ın 12'den daha büyük bir sayı olması beklenir; örneğin 14 punto. Böylece satırlar arasında 2 puntoluk boşluk bırakılmış olacaktır.

Yukarıda kısaca tanımlanan terimleri genişletmek ve yayıncılıkta geçen diğer terimleri de açıklamak sayfalara sığmayacak bir çalışma olacaktır. Bu

Financial Report To Division Managers

The first quarter numbers are in . . .

	Three Months Ending	Three Months Ending	Three Months Ending
	1987-01-01 to 1987-03-31	1986-01-01 to 1986-03-31	1985-01-01 to 1985-03-31
SALES			
U.S.	1,000,000	1,000,000	1,000,000
Foreign	1,000,000	1,000,000	1,000,000
Net Sales	2,000,000	2,000,000	2,000,000
EXPENSES			
Cost of sales	1,000,000	1,000,000	1,000,000
Selling, general, and administrative	1,000,000	1,000,000	1,000,000
Research and development	1,000,000	1,000,000	1,000,000
Net Income	1,000,000	1,000,000	1,000,000

...and they look very good.

The first quarter of 1987 was a very good one. Sales were up 10% over the same quarter last year. Net income was up 15% over the same quarter last year. This is a very good result for the first quarter of the year.

yüzden işin bundan sonraki kısmı DTP kullanıcılarına kalmıştır. Kuşkusuz en iyi öğrenme, uygulayarak öğrenme olacaktır.

GENEL ÖZELLİKLER

İyi bir DTP yazılımının sahip olması gereken özellikler, kullanıcıya, sayfa boyu ve biçimini, sütun sayısı ve boyutlarını, kullanılan karakterlerin "font"larını, paragrafların sağa, sola yaslanma ya da merkezlenme özelliklerini, kullanılan dilde tireleme yapabilme, bir sözlüğe bakarak kelimelerin doğruluğunu kontrol etme olanaklarını sağlamalıdır. Daha önce de belirtildiği gibi, DTP sistemi, entegre bir sistemdir. Bu sisteme iyi bir kelime-işlemci ve bir grafik derleyici de dahildir. Grafik çizme konumunda iken, bir tarayıcı (scanner) aracılığı ile fotoğraf ve resimleri hazırlanan sayfaya aktarmayı, çizgiler, çeremberler ve kutular çizmeyi; bunları sayfa üstünde serbestçe yerleştirmeyi, boylarını değiştirmeyi sağlar. Başlıkların, resim altlıklarının boyutlarını ve yerlerini de değiştirmeye olanak tanır.

BU DENEME AMAÇLI YAZILMIŞ BİR PAKETDİR. BU PAKETİ KULLANILAN KARAKTERLER DEĞİŞİK TYPEFACE'LERDE, DEĞİŞİK BOYUTLARDA YAZILMIŞTIR. KULLANILAN TYPEFACE'LER ELITE, ELITE EXPANDED, PICA, PICA COMPRESSED, PICA EXPANDED, PICA EXPANDED COMPRESSED'DIR. BUNLARA EK OLARAK KULLANILAN KARAKTERLERİN STİLİ, BOLD, ITALIC, NORMAL OLABİLMEKTEDİR.

BİR SİSTEM SEÇMEK

Birkaç yıl öncesine kadar Masa Üstü Yayıncılık kavramı, pek çok kişi için yeni bir kavramdı. Apple Macintosh kişisel bilgisayarı üzerinde çalışan Page-Maker'dan başka hiçbir seçenek yoktu. Bugün ise böyle bir sistem almak, sizi piyasada var olan yüzlerce arasından seçim yapmakla karşı karşıya bıraktığı için oldukça zor. Fakat sunulan seçenekler, genelde iki tür kişisel bilgisayar üzerinde çalışan sistemlerde yoğunlaştığı için, DTP'nin son-el kullanıcılarını da ikiye ayırmak doğru olur: Apple Macintosh donanımını tercih edenler ve IBM'i tercih edenler. Bu iki sistem karşılaştırıldığında birbirlerinden çok farklı olmadıkları görülür. MS-DOS işletim sistemine ve programlamaya yatkın kişilerin IBM'i; diğerlerinin ise Apple Macintosh'u tercih ettikleri görülmektedir. Her ikisinin de ortak yanları, yüksek ayrımsız ekranları (High-Resolution Screens) ve kaliteli çıktı alınabilen Laser Yazıcıları destekliyor olmalarıdır.

Her iki marka bilgisayar için hazırlanmış DTP yazılımını birlikte inceleyelim.

Yukarıda da belirtildiği gibi, DTP uygulamaları birkaç yıl önce yalnız Apple Macintosh üzerinde çalışabilen Aldus PageMaker ile başlatılmıştı. Daha sonra bu aileye IBM PC versiyonu da katıldı. Page-Maker'da, her sayfa ayrı bir düzenleme gerektirdiği içindir ki, bu yazılım daha çok bültenler, küçük çapta magazinler, satış broşürleri hazırlamaya elverişlidir. Buna karşın, bu yazılımı kullanarak kitap ve kullanım kılavuzu türünde birbirinin benzeri sayfalardan oluşan bir yayın hazırlamak, oldukça yorucu bir iş olacaktır.

Kerning

**WATER
WATER
WATER**

Sırasıyla "Kerning" yapılmamış, elle "Kerning" yapılmış ve otomatik olarak "Kerning" yapılmış bir yazı örneği görülmüştür.

Kitaplar, kullanım kılavuzları türünde yayınlar hazırlamak istiyorsanız, standart sayfa düzenlemeleri yapmanıza olanak sağlayacak bir yazılım işinizi görecektir. Size bu olanağı sağlayacak olan Rank Xerox firmasının Ventura adlı yazılımı, IBM ve uyumlu kişisel bilgisayarlarda çalışabilmektedir.

Bugün çok iyi bilinen bu iki yazılıma, Mac kullanıcıları için hazırlanmış, daha çok magazin ağırlıklı yayınların basılmasına olanak sağlayan Ready, Set, Go3! 'yi ve Xpress'i de ekleyebiliriz. Diğer yandan IBM ve uyumlu makinelere ek olarak Atari ST, Amstrad PC ve PCW'da da çalışabilen ve bülten yayınlamaya daha fazla yönelik olan Fleet Street Editor, Fleet Street Editor Plus ve Fleet Street Publisher yazılımını da listeye eklemek gerekir.

Bugün piyasada var olan pek çok DTP yazılımı, WYSIWYG esasına göre düzenlenmiştir. Mevcut yazılımın büyük çoğunluğu, yukarıda kısaca tanımlananlar dahil, kullanıcının ekran üzerinde yaptığı düzenlemede, sonucu elde ettiği yazı + grafik görüntüsünü, yazıcıya olduğu gibi aktaracak şekilde düzenlenmiştir. Bu esasa göre çalışmayan bir yayıncılık yazılımı da Addison-Wesley şirketinin TEX adındaki dizgi sistemidir. Daha çok kitap, dergi türünde yayınların yayımını ve özellikle matematiksel sembollerin basılmasında kolaylıklar sağlayan TEX'in en önemli özelliği, sayfa düzenlemesini bazı komutlar yardımıyla yapıyor olması ve bu düzenlemelerin de ekranda görünmeden yalnızca yazıcıdan alınıyor olmasıdır.

Yukarıda kısaca tanımladığımız DTP paketleri, değişik fiyat ve değişik konfigürasyonlarla kullanıcılara sunulmaktadır. Ucuz bir DTP paketinin sağladıklarını, daha pahalı fakat daha kapsamlı bir DTP paketinin sağladıklarıyla karşılaştırmamak gerekir. Kuşkusuz burada en büyük görev alıcıya düşmektedir; alıcı, öncelikle kendi ihtiyaçlarını belirlemeli, yapmak istediklerini ve DTP paketinde olmasını istediği fonksiyonları önem sırasına koymalıdır. Alıcı, hazırladığı bir listeye DTP yazılımı satıcılarına giderek, ellerindeki yazılımın kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olup olmadığını araştırmalı ve mevcut yazılım arasından bir notlandırma yapmalıdır. Sonuçta görülür ki, alıcının arzusu ne kadar kapsamlıysa, alacağı paket de o kadar büyük ve pahalı olacaktır. Notlandırma sonunda en yüksek puanı alan DTP paketinin satın alınması, değerlendirmenin bitip, uygulama aşamasının başlaması demektir. □

**İNSANLARI İYİ TANIYIN.
HER İNSANI KÖTÜ BİLİP
KÖTÜLEMİYİN;
HER İNSANI DA İYİ BİLİP ÖVMİYİN.**
Mevlânâ